

СХВАЛЕНО

педагогічною радою закладу
дошкільної освіти (ясел-садка)
комбінованого типу «Вулик»
Броварської міської ради
Броварського району
Київської області
(протокол № __
від _____ 202__ року)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор _____ Наталія ГОРОБЕЦЬ
_____ 202__ р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

закладу дошкільної освіти (ясел-садка)

комбінованого типу «Вулик»

Броварської міської ради Броварського району

Київської області

на 2023/2024 навчальний рік

Зміст

Вступ.

1. Вимоги до осіб, які можуть почати навчання за освітньою програмою.
2. Загальний обсяг навантаження на здобувачів дошкільної освіти за віковими групами.
3. Очікувані результати навчання здобувачів освіти.
4. Моніторинг і оцінювання досягнень здобувачів освіти

ВСТУП

Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Вулик» є сучасною ліцензованою формою надання дошкільної освіти, що покликана формувати обов'язкові компетентності, розвивати особистісні задатки дітей дошкільного віку завдяки впровадженню в освітньому процесі ідей Софії Русової, а також закладати основи навичок ХХІ сторіччя, зокрема, критичного мислення і вміння комплексно розв'язувати проблеми, креативність і гнучкість розуму, готовність учитись, здатність розуміти емоції, наміри і мотивацію свої та інших людей, початкові уміння управляти своїми емоціями (емоційний і соціальний інтелект), уміння безболісно розв'язувати конфліктні ситуації тощо.

Освітня програма закладу дошкільної освіти (ясел-садка) комбінованого типу «Вулик» Броварської міської ради Броварського району Київської області (*далі* – освітня програма ЗДО «Вулик») – це єдиний комплекс освітніх компонентів, що сплановані та організовані для досягнення вихованцями – дітьми старшого дошкільного віку – результатів освіти (набуття обов'язкових компетентностей), що визначені вимогами Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти), а також умови, за яких вони можуть бути досягнуті.

Освітня програма розроблена відповідно до вимог Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», на основі Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти).

Освітня діяльність у 2023/2024 навчальному році організовується відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», Концепції безпеки закладів освіти, Положення про заклад дошкільної освіти, Положення про атестацію педагогічних працівників, [Базового компонента дошкільної освіти](#), Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України (затверджено [наказом МОН України 06 червня 2022 року № 527](#)), Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів (затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 №234), Гранично допустимого навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності (затверджено наказом МОН України від 20.04.2015 №446), листів Міністерства освіти і науки: [№ 1/3371-22 від 06.03.2022](#) «Про організацію освітнього процесу в умовах військових дій», [№ 1/4428-22 від 25.04.2022](#) «Про методичні рекомендації», [№ 1/3845-22 від 02.04.2022](#) «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні», № 1/6990-23 від 17.05.2023 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2023/24 року», № 1/8462 від 22.07.2022 «Про оптимізацію виконання заходів з підготовки закладів освіти до нового навчального року та опалювального сезону в умовах воєнного стану», № 4/1798-23 від 31.05.2023 «Рекомендації щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти в літній період в умовах воєнного стану», № 1/8820 від 20.06.2023 «Про організацію безпечного освітнього простору в закладах дошкільної освіти та обладнання укриттів», №1/9-396 від 25.07.2016 «Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах», власного Статуту та інших нормативно-правових документів у сфері освіти, що регулюють питання організації освітнього процесу

в інклюзивній групі – Постанова «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти», наказ МОН від 17.11.2021 № 1236 «Про затвердження Умов допуску асистента учня (дитини) до освітнього процесу для виконання його функцій та вимог до нього», лист МОН від 15.08.2023 № 12132-23 «Щодо надання роз'яснень про комплектування спеціальних груп у закладах дошкільної освіти»;

в дистанційній формі – «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні» 02.04.2022 № 1/3845-22, «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» 27.07.2022 № 1/8504-22.

Мета освітньої програми: сприяння збереження самоцінності дошкільного дитинства; реалізації права кожної дитини на якісну освіту; організація стартової платформи особистісного розвитку дитини; визначення особливостей та вимог до рівня розвиненості, освіченості та вихованості дитини дошкільного віку; забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою.

Основні завдання освітньої програми:

1. Забезпечувати засвоєння дітьми обов'язкового мінімуму змісту дошкільної освіти відповідно до вимог Державного стандарту дошкільної освіти.
2. Виявляти та розвивати здібності дітей, залучати їх до участі у винахідницьких заходах, пошуково-дослідницькій роботі та проектній діяльності.
3. Сприяти адаптації дітей до життя у соціумі, використовуючи свої сильні сторони.
4. Розкривати творчий потенціал кожної дитини, вчити мислити креативно.
5. Формувати позитивну мотивацію дітей до освітньої діяльності.
6. Будувати соціально-педагогічні відносини, що зберігають фізичне, психічне та соціальне здоров'я дітей.
7. Сприяти формуванню світогляду кожної дитини.
8. Забезпечувати реалізацію діяльнісного та компетентнісного підходів в освітньому процесі.
9. Забезпечувати психолого-педагогічну підтримку сім'ї та підвищення компетентності батьків у питаннях розвитку освіти, охорони і зміцнення здоров'я дітей.
10. Організувати психологічну підтримку учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану.
11. Організувати підвищення професійної майстерності педагогів.

Освітню програму побудовано з урахуванням **принципів**:

- дитиноцентризму та природовідповідності;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку;
- взаємозв'язку впливу вихователів та спеціалістів з питань формування обов'язкових компетентностей у дітей дошкільного віку;
- логічної послідовності засвоєння дітьми обов'язкових компетентностей;
- наступності і перспективності дошкільної та початкової освіти;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Освітня програма представляє взаємозв'язок між цінностями дошкільної освіти, напрямками освіти (змістом), процесом формування досвіду дитини в різних видах діяльності, що забезпечує освітній результат – компетентність дитини старшого дошкільного віку. Передбачає використання творчого підходу до реалізації змісту дошкільної освіти через освітні напрями (предмети), тематичні проекти, інтегровані модулі тощо.

Освітня програма **містить**:

- загальний обсяг навантаження по віковим групам;
- очікувані результати розвитку, навчання та виховання (дітей старшого дошкільного віку);
- перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх напрямів, логічну послідовність їх вивчення;
- форми організації освітнього процесу;
- інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Освітня програма ЗДО «Вулик» включає такі **освітні компоненти**:

когнітивний – система наукових знань, що подана відповідно віковим особливостям здобувачів освіти;

практичний – система практичних умінь, навичок, способів діяльності;

творчий – досвід творчої діяльності;

комунікативний – система відносин учасників освітнього процесу.

Освітня програма спрямована на формування у дітей дошкільного віку **ключових (обов'язкових) компетентностей**: рухова і здоров'язбережувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна та навички, що орієнтовані на сталий розвиток, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована).

Рухова компетентність — це здатність дитини самостійно застосовувати життєво необхідні рухові уміння та навички, фізичні якості, руховий досвід у різних життєвих ситуаціях. Результатом сформованої компетентності є задоволення природної потреби у руховій активності, що забезпечує оптимальний рівень фізичної працездатності, засвоєння та використання елементарних знань у галузі фізичної культури, сформованість умінь і навичок для вирішення рухових завдань у різних життєвих ситуаціях.

Здоров'язбережувальна компетентність — це здатність дитини до застосування навичок здоров'язбережувальної поведінки відповідно до наявної життєвої ситуації; дотримання основ здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я у повсякденній життєдіяльності. Результатом розвитку цієї компетентності є потреба в опануванні способами збереження та зміцнення власного здоров'я, сукупність елементарних знань про людину та її здоров'я, здоровий спосіб життя; стійка мотивація еколого-валеологічної спрямованості щодо пізнання себе та довкілля, яка спонукає до використання навичок здоров'язбережувальної поведінки.

Особистісна компетентність. Освітній потенціал компетентності реалізується у творчій активності дитини у всіх специфічно дитячих видах діяльності (ігровій, пізнавальній, образотворчій). Виявляється в особистісних якостях дитини — від елементарних уявлень та позитивного ставлення дитини до свого внутрішнього світу (думок, почуттів, мрій, бажань, мотивів, планів, ідеалів, цілей, прагнень) до становлення основ її світогляду і розвиненості її свідомості (пізнавальної активності, емоційної сприйнятливості, позитивної налаштованості дій, думок, оптимістичними переживаннями, реалістичними намірами). Особистісну компетентність характеризує сформованість самосвідомості: ідентифікації себе зі своїм «Я», позитивної самооцінки, домагання визнання іншими її чеснот, уміння співвідносити «хочу» (мотиви, наміри), «можу» (знання, вміння навички), «буду» (регуляція поведінки та діяльності), здатність уявляти себе в минулому, теперішньому, майбутньому часі; орієнтування у своїх основних правах і обов'язках.

Предметно-практична, технологічна компетентність — здатність дитини реалізовувати творчі задуми з перетворення об'єктів довкілля з використанням різних матеріалів, що спираються на обізнаність із засобами та предметно-практичними діями, з допомогою дорослого чи самостійно у процесі виконання конструктивних, технічно-творчих завдань, завдань з моделювання. Результатом сформованої предметно-практичної, технологічної компетентностей є творче самовираження через сформовані предметно-практичні та технологічні дії в самостійній і спільній з однолітками діяльності.

Сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька компетентність — це здатність дитини використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко-математичної і дослідницької діяльності. Результатом є наявність пізнавальної мотивації, базису логіко-математичних, дослідницьких знань, набутих дитиною умінь і навичок (аналізу, порівняння, узагальнення, здійснення самоконтролю), пізнавальний досвід, що накопичується і використовується в різних видах дитячої діяльності.

Природничо-екологічна компетентність — це здатність дитини до доцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів та формується у просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльності.

Навички, орієнтовані на сталий розвиток, виявляються у сформованості в дітей початкових уявлень про сталі дії і поведінку, усвідомленні необхідності збереження ресурсів планети й особистої причетності до цього; розвиненості ефективних звичок соціальної поведінки, економного споживання ресурсів та збереження природи.

Ігрова компетентність — здатність дитини до вільної, емоційно насиченої, спонтанної активності з власної ініціативи, в якій реалізується можливість застосування наявних і освоєння нових знань та особистісного розвитку через прагнення дитини до участі в житті дорослих шляхом реалізації інтересів в ігрових та рольових діях в узагальненій формі.

Соціально-громадянська компетентність — це здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; готовність до посильної участі в соціальних подіях, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення спільного життя. Результат сформованості цієї компетентності засвідчує ціннісне ставлення дитини до себе, своїх прав і прав інших, наявність уявлень про правила і способи міжособистісної взаємодії з членами сім'ї, родини, іншими людьми та вміння дотримуватись цих правил в соціально-громадянському просторі, а також ціннісне ставлення та повагу до культурних надбань українського народу, представників різних національностей і культур.

Мовленнєва компетентність — здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів. Мовленнєва компетентність об'єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний, монологічний складники та засвідчує їх взаємозалежність і взаємозумовленість.

Комунікативна компетентність — здатність дитини до спілкування з однолітками і дорослими у різних формах конструктивної взаємодії; здатність підтримувати партнерські стосунки, заявляти про свої наміри і бажання, узгоджувати свої інтереси з іншими, домовлятися, за потреби аргументовано відстоювати свою позицію.

Художньо-мовленнєва компетентність — здатність відтворювати художньо-естетичні враження від сприйняття літературних і фольклорних творів засобами різних видів художньо-мовленнєвої діяльності, що засвідчує ціннісне ставлення дитини до художнього слова як культурного явища, друкованої чи електронної книжки, достатній для художньої комунікації рівень літературної обізнаності.

Мистецько-творча компетентність — здатність дитини практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності. Результатом набуття мистецько-творчої компетентності є елементарна обізнаність дитини у специфіці видів мистецтва (художньо-продуктивній, музичній, театральній); ціннісне ставлення до мистецтва і мистецької діяльності; прагнення сприймати мистецтво тощо.

Освітня програма передбачає й формування у дітей **інших компетентностей**, визначених варіативним складником Базового компонента дошкільної освіти у новій редакції (далі – БКДО): спортивно-ігрова, мовленнєва компетентність (основи грамоти), соціальна компетентність та навички фінансової грамотності.

Освітню роботу з формування в дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої компетентності (основи грамоти) реалізують вихователі та вчителі-логопеди відповідно до індивідуальних потреб дітей, запитів і побажань батьків вихованців, умов розвивального середовища.

Освітню роботу з дітьми дошкільного віку з інших компетентностей, визначених варіативним складником БКДО, здійснюють спеціалісти ЗДО «Вулик» – інструктор фізичного виховання, керівник гуртка.

Спортивно-ігрова компетентність — це здатність дитини до пізнання та усвідомлення власної приналежності до обраного виду спортивної гри; спрямування психомоторної діяльності на досягнення умовної мети, дотримання єдиних правил спортивної діяльності як індивідуально, так і в команді, які спрямовані на досягнення найкращого результату; вміння грати в спортивну гру за спрощеними правилами.

Мовленнєва компетентність у площині оволодіння основами грамоти — це здатність дитини до фонематичного сприйняття, звукового аналізу елементів мови, готовність до письма, друкування і читання свого імені, простих слів.

Соціальна компетентність та навички фінансової грамотності – здатність дитини усвідомити, хто вона є і як потрібно взаємодіяти з іншими людьми. Це надихає дитину вивчати свої права і обов'язки, планувати бюджет, раціонально використовувати ресурси, заощаджувати, оцінювати наявні можливості, формує розвиток лідерських якостей.

Кожна компетентність як результат дошкільної освіти та особистісне надбання відображає систему взаємопов'язаних компонентів фізичного, психічного, соціального, духовного розвитку особистості дитини, а саме:

- емоційно-ціннісне ставлення;
- рівень сформованості знань;
- здатність та навички до активного, творчого впровадження набутого досвіду.

Педагогічні впливи забезпечують цілісність особистості дитини, яка проявляється в розвинених емоціях, зростаючій свідомості, керованій поведінці тощо. Ключові для дошкільної освіти та інші компетентності дитини мають продовження в освітньому процесі початкової школи та впродовж життя.

Компетентності формуються за різними освітніми напрямками, спрямованими на розвиток особистості дитини. Під час реалізації освітньої програми враховується інтегрований характер ключових компетентностей та забезпечується взаємозв'язок освітніх галузей та/або предметів, дисциплін тощо. Це загалом сприяє цілісності результатів дошкільної освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Освітня програма відповідає структурі БКДО. Зміст та очікувані результати навчання здобувачів освіти подані за освітніми напрямками відповідно до інваріантного та варіативного складників БКДО.

Інваріантний складник:

- Особистість дитини;
- Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі;
- Дитина в природному довкіллі;
- Гра дитини;
- Дитина в соціумі;
- Мовлення дитини;
- Дитина у світі мистецтва.

Варіативний складник:

- Особистість дитини. Спортивні ігри;
- Мовлення дитини. Основи грамоти;
- Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність.

Зміст інваріантного та варіативного складників Базового компоненту дошкільної освіти забезпечується через чинну комплексну програму розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» та парціальні програми розвитку, навчання та виховання дитини, що обираються із переліку навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах освіти у 2023/2024 навчальному році.

Надзвичайно важливим в організації освітнього процесу з дітьми дошкільного віку є єдність зусиль педагогічного колективу закладу дошкільної освіти, інших закладів та установ, батьків або осіб, які їх замінюють, у формуванні відповідних життєвих компетентностей дитини, зокрема дитини з особливими освітніми потребами, враховуючи рекомендації інклюзивно-ресурсного центру. Це передбачає психолого-педагогічне просвітництво батьків, психолого-педагогічний супровід та підтримку розвитку дитини в умовах родинного виховання, активне залучення батьків вихованців в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Розділ І. Вимоги до осіб, які можуть почати навчання за освітньою програмою

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття дошкільної освіти у ЗДО «Вулик», визначені згідно із положеннями Закону України «Про дошкільну освіту», відповідають вимогам комплексної програми розвитку дитини «Українське дошкілля» та ґрунтуються на вікових особливостях дітей, яким на 01 вересня поточного навчального року виповнилося два роки. Діти, яким на 01 вересня поточного навчального року виповнилося три і більше років, можуть розпочати здобуття дошкільної освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, та зараховуються у відповідні вікові групи за умови їх направлення в ЗДО Управлінням освіти і науки Броварської міської ради Броварського району Київської області. Діти з особливими освітніми потребами можуть розпочати здобуття дошкільної освіти в інклюзивній групі ЗДО «Вулик» відповідно до вимог законодавства. Ступінь психологічної готовності до навчання та особливості організації освітнього процесу в інклюзивній групі ЗДО визначаються за результатами співбесіди з практичним психологом ЗДО та висновками ІРЦ.

Зміст освітньої програми враховує досягнення переддошкільного етапу розвитку дітей двох років, які відвідуватимуть першу молодшу групу ЗДО. Ці досягнення визначаються готовністю дітей до нових соціальних умов групи ЗДО. Освітня програма передбачає, що в цьому віці в дітей на достатньому рівні сформовані базові особистісні якості: самостійність, позитивна комунікабельність, безпечність тощо. Потенційно це виявляється у певному рівні фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, мовленнєвої готовності до відвідування ЗДО.

Зберігаючи наступність із надбаннями раннього дитинства в умовах сімейного виховання, освітня програма ЗДО забезпечує подальше становлення особистості дитини дошкільного віку, її фізичний, емоційний, соціальний, моральний, інтелектуальний, творчий розвиток тощо.

У ЗДО «Вулик» можуть почати здобувати дошкільну освіту діти, яким на 01 вересня поточного навчального року виповнилось 2 роки та рівень розвитку яких відповідає вимогам, що зазначені нижче.

Рухова компетентність: дитина самостійно рухається, рухи більш скоординовані у порівнянні з дитиною віком до двох років, може стримувати свої бажання і дії на короткий час; розуміє вимоги дорослого та намагається їх виконувати. Виявляє бажання самостійно виконувати гігієнічні процедури, охайно їсти ложкою та пити з чашки.

Здоров'язбережувальна компетентність: організм дитини чутливий до порушення режиму, скорочення сну та збільшення періоду неспанння. Дитина має елементарні уявлення про правила дорожнього руху; розуміє, що гра з сірниками може спричинити пожежу; знає, що може стати причиною травм; розуміє недопустимість брати до, запихати в ніс, вуха дрібні предмети; розрізняє рідних і чужих людей.

Особистісна компетентність: дитина розуміє, що негативні емоції впливають на довколишніх, тому потрібно ставитись до інших дітей дружельно; демонструє потребу у спілкуванні з однолітками; починає усвідомлювати власне «Я».

Предметно-практична компетентність: складає з ігрового будівельного матеріалу прості сюжетні споруди, називає їх; активно наслідує та відтворює дії дорослого, визначає прості цілі та прагне досягти їх.

Сенсорно-пізнавальна компетентність: дитина має певні уявлення про колір, величину та інші властивості предметів, розрізняє основні кольори та деякі відтінки; сприймає величини предметів через практичне та сенсорне зіставлення предметів за їхньою величиною; активно обстежує предмети руками, маніпулює предметами з метою створення цілісного образу.

Природничо-екологічна компетентність: дитина звертає увагу на об'єкти природи, що рухаються, змінюються; розпізнає деякі рослини, овочі, фрукти; знає назви деяких свійських тварин, уміє звуконаслідувати їх; знає явища природи (дощ, сніг), ознаки погоди

(тепло, холодно, іде дощ, падає сніг, світить сонце); розповідає, що бачила, просить розповісти про нові об'єкти природи, ставить запитання типу «хто (що) це?».

Ігрова компетентність: у дитини удосконалюється координація рухової активності, зростає самостійність, ігрові вміння урізноманітнюються; дії з предметами стають цілеспрямованими, виникає сюжетно-відображувальна гра; виявляє інтерес до спільних ігрових дій з іншими дітьми.

Соціальна компетентність: виявляє потребу у спілкуванні; ставиться до іншої дитини як до рівного собі суб'єкта, а не об'єкта навколишньої дійсності; прагне взаємодіяти з однолітками, на короткий час утримується від імпульсивних проявів. Зазвичай контактує з іншими дітьми через іграшки. Починається становлення особистості, дитина прагне самостійності.

Мовленнєва компетентність: дитина правильно вимовляє губні [б], [п], [м], губно-зубні [ф], передньоязикові [д], [д'], [т], [т'], [н], [н']. Сонорні [в], [й], [р], [р'], [л], [л'], шиплячі [ж], [ш], [дж], [ч], свистячі [з], [з'], [с], [с'], [ц], [дз], [дз'] звуки дитина або зовсім випускає, або замінює легшими звуками. Нечітка, пом'якшена вимова, спостерігається спотворення вже засвоєних звуків. Дитина звуконаслідує голоси тварин, птахів (ко-ко-ко, му-му, гав-гав); легко утворює нові слова, неправильно пояснює незрозумілі їй значення слова. Мовлення ситуативне, контекст замінюють жести, міміка, інтонація. Може попросити про допомогу, відповісти на запитання дорослого. Розуміє нескладне оповідання за сюжетною картинкою.

Комунікативна компетентність: прагне використовувати мовлення для спілкування з дорослими та однолітками.

Художньо-мовленнєва компетентність: дитина із захопленням слухає фольклорні твори, короткі оповідання та казки; починає розуміти мораль оповідань; може оцінити вчинок персонажу (поганий, гарний, добрий). Розглядає ілюстрації до улюблених творів.

Мистецька компетентність: починає виявляти інтерес до художньо-творчих дій дорослого, намагається наслідувати. Цікавиться слідами, що залишають олівець, крейда, пензлик. Реагує на специфічні особливості музики: мелодію, силу звуку, тощо. Зацікавлено слухає пісні, емоційно сприймає знайомих персонажів.

Розділ II. Загальний обсяг навчального навантаження за віковими групами

Навчальне навантаження на дітей віком від двох до шести (семи) років, які здобувають освіту в ЗДО «Вулик», відповідає вимогам Гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності (затверджено наказом МОН 20.04.2015 № 446, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13.05.2015 за № 520/26965).

Навчальне навантаження: тривалість проведення занять – спеціально організованих форм освітнього процесу, що відповідають віковим можливостям вихованців згідно із санітарним законодавством.

Тривалість одного заняття:

у першій молодшій групі – до 10 хвилин;

у другій молодшій групі – не більше 15 хвилин;

у середній – 20 хвилин;

у старшій – 25 хвилин.

Максимально допустима кількість занять у першій половині дня в молодшій та середній групах не перевищує двох, у старшій - трьох організованих навчальних занять. В інклюзивній середній групі № 9 «Капітошка» тривалість навчальних занять диференціюється, орієнтуючись на вік кожної дитини.

У середині та наприкінці занять, що потребують високого інтелектуального напруження чи статичної пози дітей, передбачено проведення фізкультурних хвилинок.

Тривалість перерв між заняттями становить не менше 5 хвилин.

Заняття, які потребують підвищеної пізнавальної активності, проводяться в першу половину дня та у дні з високою працездатністю (вівторок, середа). Такі заняття поєднуються та чергуються із заняттями з образотворчої діяльності, музичного виховання та фізкультури.

З метою зниження навчального навантаження на дітей передбачено можливість скорочення організованих форм навчальної діяльності (занять) за допомогою блочно-тематичної організації освітнього процесу на засадах інтеграції. При цьому тривалість інтегрованого заняття може дещо збільшуватись за рахунок постійної зміни різних видів дитячої діяльності (на 5, 10, 15 хвилин відповідно в молодшій, середній, старшій групах), проте інтегроване заняття може замінити всі інші, крім занять з фізичної культури й музичного виховання. Тобто щодня можна проводити одне інтегроване заняття, закріплюючи набуті дітьми знання і вміння в різних видах дитячої діяльності протягом дня. При цьому тривалість статичного навантаження у положенні сидячи на одне заняття не повинна перевищувати для дітей молодших груп – 15 хвилин, середніх – 20 хвилин, старших – 25 хвилин.

Не дозволено вимагати від дітей виконання домашніх завдань.

Після денного сну діти дошкільного віку можуть відвідувати гуртки з образотворчої діяльності. Тривалість проведення гурткової роботи – 15 – 25 хвилин залежно від віку дітей. Не дозволено проводити заняття в гуртках за рахунок часу, відведеного на прогулянку та денний сон.

Загальний обсяг навчального навантаження за віковими групами здобувачів освіти поданий у таблиці.

Таблиця.

Орієнтовні види діяльності за освітніми лініями	Орієнтовна кількість занять на тиждень за віковими групами			
	перша молодша (від 2 до 3 р)	друга молодша (від 3 до 4 р)	середня (від 4 до 5 років)	старша (від 5 до 6 (7) років)
Ознайомлення із соціумом (світ предметів, світ людей)	1	2	2	3
Ознайомлення з природним довкіллям	1	1	1	2
Художньо-продуктивна діяльність (музична, образотворча, театральна тощо)	4	4	5	5
Сенсорний розвиток	2	-	-	-
Логіко-математичний розвиток	-	1	1	2
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	2	3	3	3
Здоров'я та фізичний розвиток*	2	3	3	3
Загальна кількість занять на тиждень	10	11	12	15
Додаткові освітні послуги на вибір батьків	-	3	4	5
Максимальна кількість занять на тиждень	10	14	16	20
Максимально допустиме навчальне навантаження на тиждень на дитину (в астрономічних годинах)**	1,4	3,5	5,3	8,3

*Години, передбачені для фізкультурних занять, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження на дітей.

**Максимально допустиме навчальне навантаження визначають шляхом множення загальної кількості занять на тиждень, відведених на вивчення освітніх ліній у віковій групі, на тривалість заняття залежно від віку вихованців.

Фізичне виховання дітей у ЗДО «Вулик» здійснюється у формі ранкової гімнастики; занять фізичною культурою; рухливих ігор та ігор спортивного характеру; загартування; фізкультурних хвилинок під час занять, фізкультурних пауз між заняттями; фізкультурних комплексів під час денної прогулянки. Визначаючи обсяг рухової активності дітей, інструктор фізичного виховання та вихователі мають враховувати стан їхнього здоров'я та психофізіологічні особливості.

Інструктор фізичного виховання здійснює організоване навчання дітей у формі фізкультурних занять. Тривалість занять для дітей у віці від 2 до 3 років – 15 хвилин; від 3 до 4 років – 20-25 хвилин; від 5 до 6(7) років – 25-30 хвилин. Фізкультурні заняття для дітей дошкільного віку проводять не менше трьох разів на тиждень. Форма та місце проведення занять визначаються педагогами залежно від поставленої мети, сезону, погодних умов та інших факторів. У дні, коли немає занять з фізкультури, проводять фізкультурні комплекси під час денної прогулянки.

Освітні напрями «Особистість дитини» та «Особистість дитини. Спортивні ігри» – рухова компетентність – реалізуються через організовану рухову діяльність, передбачену в режимі дня. Час, що відведений для цього не враховується при визначенні гранично допустимого навчального навантаження здобувачів освіти.

Освітній напрям «Особистість дитини» (здоров'язбережувальна та особистісна компетентності) та інші освітні напрями реалізуються через організовану навчально-пізнавальну діяльність / інтегровані заняття, що проводяться з урахуванням діяльнісного та компетентнісного підходів.

Розділ III. Очікувані результати навчання здобувачів освіти

В цьому розділі Освітньої програми окреслений зміст дошкільної освіти за освітніми напрямами Базового компонента дошкільної освіти та очікувані результати педагогічного впливу (компетентності дитини).

Результати навчання дитини включають такі складники: емоційно-ціннісне ставлення, знання, навички. Освітні напрями реалізуються паралельно та розкриваються за допомогою програми розвитку «Українське дошкілля» та корекційних програм, які рекомендовані для організації інклюзивної освіти Інклюзивно-ресурсним центром Броварської міської ради Броварського району Київської області.

Освітня програма ґрунтується на компетентнісному підході, тож теми/тези рубрики «Зміст навчання» передбачають не запам'ятовування здобувачами освіти визначень термінів і понять, а активне конструювання знань та формування умінь, уявлень через досвід практичної діяльності.

ІНВАРІАНТНИЙ СКЛАДНИК СТАНДАРТУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Освітній напрям «Особистість дитини»

Назва компетентності	Результати навчання дитини
Рухова компетентність	<p>Емоційно-ціннісне ставлення: Виявляє інтерес та потребу у фізичному вдосконаленні, емоційно реагує на власні досягнення у руховій сфері (пластичність, впевненість, виразність та естетика рухів). Демонструє стійку позитивну мотивацію до активної рухової діяльності, цінує чесність, товариськість, підтримку в командних спортивних іграх, виявляє спритність, вміння боротися, вигравати і програвати. Виявляє позитивне ставлення до загартовувальних та гігієнічних процедур.</p> <p>Сформованість знань: Знає назви основних рухів, предметів та спортивних знарядь, усвідомлює роль фізичних вправ у розвитку та зміцненні організму.</p>

	<p>Здатна до пізнання основ фізичного розвитку.</p> <p>Знає та свідомо дотримується правил у рухливих, спортивних іграх та вправах (зокрема з елементами змагання). Знає про індивідуальний принцип користування гігієнічними засобами.</p> <p>Навички:</p> <p>Має сформовані життєво необхідні рухові уміння та навички, розвинені фізичні якості, достатній руховий досвід, який дозволяє застосовувати адекватні фізичні зусилля відповідно до ситуації. Володіє власним тілом, свідомо реагує на елементарні потреби організму, витримує відповідно до віку фізичне навантаження. Виявляє вольові зусилля у руховій діяльності, координує рухи, уміє орієнтуватися в просторі. Здатна самостійно застосовувати руховий досвід у повсякденному житті, оцінює і регулює можливості власного тіла. Володіє основними рухами (ходьба, біг, стрибки, лазіння, метання).</p> <p>Виконує з різних вихідних положень вправи на предметах, з предметами та без них.</p> <p>Володіє елементарними навичками загартування та особистої гігієни. Прагне бути охайною. Самостійно виконує основні гігієнічні процедури. Без нагадування дорослого користується основними гігієнічними засобами та предметами догляду за тілом.</p> <p>Намагається контролювати власну поставу; усвідомлює вплив постави на здоров'я, естетику рухів; виконує комплекс вправ для запобігання порушенням постави та плоскостопості.</p>
Здоров'язбережувальна компетентність	<p>Емоційно-ціннісне ставлення:</p> <p>Виявляє потребу в засвоєнні способів збереження власного здоров'я, орієнтованих на самопізнання та реалізацію особистої активності в житті. З повагою ставиться до людей, незалежно від їхньої статі, віку та стану здоров'я. Виявляє позитивне ставлення до національних та сімейних здоров'язбережувальних традицій, активних форм діяльності та відпочинку, культури харчування та загартовування.</p> <p>Сформованість знань:</p> <p>Усвідомлює цінність здоров'я, його значення для повноцінної життєдіяльності. Володіє уявленнями про основні чинники збереження здоров'я — рухова діяльність, правильне харчування, дотримання питного режиму, безпечна поведінка, догляд за тілом. Орієнтується в основних показниках власного здоров'я (гарне самопочуття, відсутність больових відчуттів) та здоров'я людей, які її оточують. Знає про існування різних захворювань, орієнтується в елементарних видах допомоги людині, яка хворіє. Здатна встановлювати елементарну залежність між здоровим розвитком людського тіла та повноцінним харчуванням. Називає основні групи продуктів харчування, відрізняє корисну їжу від шкідливої. Оперує назвами основних корисних напоїв, знає про їхню роль для розвитку організму. Розуміє виняткове значення питної води для здоров'я, орієнтується в ознаках спраги й голоду.</p> <p>Має цілісне уявлення про будову людського тіла. Визначає і правильно називає елементарні функціональні можливості людського організму. Орієнтується у призначенні та дотримується правил дбайливого ставлення до органів чуттів.</p> <p>Усвідомлює, що людина народжується, проходить різні етапи життєвого шляху — дитинство, юність, зрілість, старість. Має елементарне уявлення про статеву належність, орієнтується в ознаках своєї статевої належності.</p>

	<p>Диференціює поняття «безпечно» і «небезпечно», усвідомлює важливість безпеки життєдіяльності (власної та інших людей). Знає правила поведінки з незнайомими людьми, орієнтується у правилах поводження з незнайомими предметами та речовинами; пожежної та електробезпеки; користуванні транспортом; в основних знаках дорожнього руху тощо. Знає правила безпечного перебування вдома, у закладі дошкільної освіти, на вулиці, на воді, льоду, ігровому, спортивному майданчиках. Усвідомлює, до кого можна звернутись за допомогою в різних ситуаціях.</p> <p>Навички:</p> <p>Дотримується правил здоров'язбережувальної поведінки. Повідомляє дорослому про погане самопочуття, під його керівництвом виконує необхідні лікувально-профілактичні процедури. Уміє оцінювати поведінку власну та інших людей щодо дотримання здорового способу життя. Бере участь в оздоровчих та фізкультурно-розвивальних заходах. Дитина демонструє здатність скористатися номером телефону основної служби допомоги (пожежна, медична, поліція). Володіє навичками безпечної поведінки при агресивному поводженні однолітків, інших дітей або дорослих.</p>
<p>Особистісна компетентність</p>	<p>Емоційно-ціннісне ставлення:</p> <p>Приймає своє ім'я, демонструє інтерес, приналежність і повагу до своєї родини, її традицій і звичаїв. Виявляє інтерес до свого внутрішнього світу (думки, почуття, бажання, мрії, ставлення). Орієнтується в основних емоціях і почуттях, усвідомлює, чого хоче (не хоче); може обґрунтувати своє ставлення. Має позитивну самооцінку та розуміє свою соціальну відповідальність у партнерських стосунках із однолітками. Виявляє переважно оптимістичне світовідчуття щодо свого сьогодення і майбутнього.</p> <p>Сформованість знань:</p> <p>Має позитивне уявлення про себе (Я — хороша / хороший), оперує займенником «Я», вирізняє себе з-поміж інших, орієнтується у своїх чеснотах і вадах, знає та усвідомлює свої права, права інших, обов'язки, статеvu, родинну, соціальну приналежність та саму себе в часі, просторі тощо. Розуміє своє місце в системі людської життєдіяльності — у сім'ї, групі однолітків, соціально-комунікативному просторі, у різних видах діяльності. Правильно називає основні ознаки різних вікових періодів (дитинство, юність, зрілість, старість). Диференціює добро і зло, здатна управляти собою, власною поведінкою в різних життєвих ситуаціях, оперуючи усвідомленими ціннісними орієнтаціями, позитивними мотивами.</p> <p>Навички: характеризує себе як він / вона, а в майбутньому чоловік / жінка. Прагне досягати поставленої мети особистої діяльності. Має навички обходитися своїми силами, самостійно в знайомих ситуаціях. За необхідності вміє звертатися по допомогу. Здатна встановлювати причинно-наслідкові та смислові зв'язки між подіями життя, своїми переживаннями.</p> <p>Адекватно реагує на різні життєві ситуації, управляє собою, намагаючись стримувати негативні емоції, співвідносить характер емоційної поведінки з її наслідками для інших. Передбачає результати своєї діяльності, знає їхнє значення для себе і тих, хто поряд, усвідомлює свою відповідальність за вчинене. Виявляє самоповагу (Я — хороша / хороший), повагу до інших (інші також хороші), власну гідність.</p>

Участь батьків

Підтримка батьками процесу формування особистості дитини може відбуватися шляхом:

розвитку рухових навичок:

- дотримання спільних вимог щодо розпорядку дня, який відповідає віковим особливостям дитини;
- допомоги дитині у виконанні щоденних гігієнічних процедур, загартовувальних процедур, доступних в домашніх умовах;
- заохочення дитини до активної рухової діяльності вдома та на вулиці, проведення спільних ігор, розваг, інших форм спортивного дозвілля;
- прогулянок на свіжому повітрі за різних погодних умов;

розвитку здоров'язбережувальних навичок:

- створення вдома сприятливого середовища за родинними традиціями здоров'язбереження, роз'яснення користі та шкоди певних дій як для власного здоров'я, так і членів родини;
- зацікавлення і заохочення дитини до вживання корисних для здоров'я продуктів харчування;
- закріплення в різних життєвих ситуаціях навичок безпечної поведінки вдома, на вулиці, громадських місцях;
- використання художніх творів (казки, оповідання, вірші, твори живопису тощо) про здоровий спосіб життя

розвитку самоствавлення / самосвідомості дитини:

- безумовного цілісного сприйняття дитини як повноцінного члена родини, а саме: поваги до її потреб та бажань, її емоційної підтримки та заохочення; врахування вподобань та смаків, врахування думки дитини під час прийняття спільних рішень, надання їй відчуття безпеки та захищеності;
- узгодженості цінностей, виховних позицій та впливів між усіма членами родини;
- створення в родинних умовах простору для активної життєдіяльності дитини на побутовому та культурному рівнях;
- забезпечення щоденного позитивного емоційного, вербального та фізичного контакту з дитиною, вияв щирої зацікавленості та особистої участі у справах дитини (ігри, освіта, дозвілля, побут, спілкування тощо);
- забезпечення умов для набуття дитиною соціального досвіду взаємодії з однолітками та дорослими (відвідування місць громадського користування; гра та освіта з іншими дітьми; участь у культурних, мистецьких, громадських подіях тощо);
- позитивне ставлення до закладу дошкільної освіти, а також підтримка авторитету педагога, готовність включитися в розвивальну та/або корекційну роботу, ініційовану фахівцями психолого-педагогічного супроводу (педагоги, психологи, медики та інші профільні фахівці), що зумовлена індивідуально-типологічними особливостями та потребами в розвитку дитини.

Освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

Назва компетентності	Результати навчання дитини
Предметно-практична, технологічна компетентність	Емоційно-ціннісне ставлення: Виявляє інтерес і бажання до відтворення різних об'єктів навколишнього світу різними способами (конструювання, моделювання), засобами (різні види конструкторів), природним і штучним матеріалом та інструментами; емоційно реагує, переживає почуття радісного задоволення від процесу та результату власної і колективної предметно-практичної діяльності; надає перевагу у виборі

	<p>цікавих, конструктивних, предметно-практичних завдань, які передбачають участь у суспільно значущій діяльності спільно з дорослими та іншими дітьми; виявляє інтерес і повагу до професій, демонструє позитивне емоційно-ціннісне ставлення до людської праці та професійної діяльності дорослих.</p> <p>Сформованість знань:</p> <p>Виявляє обізнаність з предметами та їхніми властивостями, зокрема з матеріалами, з яких виготовляють речі (пластик, папір, метал, тканина, гума, глина тощо); має уявлення про виготовлення предметів довкілля (елементарні способи їх обробки: пошив, вирізання, видування тощо); знає та виконує правила техніки безпеки і роботи з інструментами. Розуміє важливість раціонального використання матеріалів, обережного ставлення до продуктів праці.</p> <p>Навички:</p> <p>Володіє видами предметно-практичної діяльності: конструювання (з будівельного матеріалу, з паперу (оригамі, паперопластика), з природного матеріалу, з деталей конструкторів тощо), наочне моделювання (конструкцій, моделей, наприклад, часу: ранок-день-вечір-ніч, пів року: зима-весна-літо-осінь тощо), проектування, технічної творчості (створення конструкцій, споруд, технічних елементів). Вміє визначати мету, прогнозувати кінцевий результат, планувати послідовність дій, узгоджувати власні дії з діями партнерів.</p> <p>Демонструє сформованість уміння розглядати конструкції, виокремлювати їхні основні складові, співвідносити за розмірами, формами, розташуванням, аналізувати та оцінювати результат своєї роботи та роботи однолітків, вносити корективи, виправляти помилки. Турботливо ставиться до рукотворних виробів. Вміє використовувати зразки та намагається додати самостійні знахідки та рішення у створенні виробів, проявляє фантазію, винахідливість, імпровізує, використовуючи наявні ресурси, альтернативно застосовує предмети та матеріали, зважаючи на їхні властивості, генерує ідеї та заохочує товаришів бажанням їх реалізувати, прагне довести розпочату справу до логічного завершення.</p> <p>Виокремлює потрібну інформацію про об'єкти довкілля з малюнку, плану, моделі, схеми, порівнює різні моделі одного й того ж самого об'єкта. Долучається до рукоділля (handmade) з різними матеріалами з метою удосконалення навколишнього життєвого простору.</p>
<p>Сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька компетентність</p>	<p>Емоційно-ціннісне ставлення:</p> <p>Виявляє інтерес до цікавих конструктивних завдань, пов'язаних із інтелектуальним напруженням; мотивована на дослідження об'єктів і явищ, пізнання нового; виявляє стійкий інтерес до дослідницького пошуку як у спеціально створених проблемних ситуаціях, так і у вільній діяльності; демонструє позитивне емоційно-ціннісне ставлення до математики, математичного матеріалу; виявляє внутрішню пізнавальну потребу виконувати логіко-математичні, дослідницькі завдання, демонструє інтерес до самостійного розв'язання цих завдань; відчуває задоволення від інтелектуальних труднощів, докладає вольових зусиль для їх подолання.</p> <p>Сформованість знань:</p> <p>Має уявлення про основні математичні поняття «число», «величина», «форма», «простір», «час», «колір»; демонструє володіння знаннями і способами діяльності, які дають змогу розв'язувати</p>

	<p>пізнавальні суперечності; виявляє сформованість логіко-математичних уявлень у предметно-практичній і дослідницькій діяльності; знає і правильно називає еталони площинних та об'ємних геометричних форм, просторові напрями, одиниці вимірювання часу, параметри величини, усвідомлює зв'язки між кількісними, порядковими числівниками, просторовими, часовими поняттями; знає і свідомо використовує термінологію елементарної математики у власному мовленні; знає і розуміє елементарні правила безпеки під час проведення простих фізичних експериментів.</p> <p>Навички: Встановлює залежності між числами натурального ряду, величинами, просторовими ознаками; володіє основними одиницями вимірювання часу, величини. Здатна спрямовувати сенсорні процеси відчуття, сприйняття, увагу на пізнання об'єктів довкілля; диференціювати сенсорні еталони за ознаками форми, величини, кольору, просторового розташування; здатна за допомогою власної сенсорної системи досліджувати предмети й об'єкти дійсного світу, виявляти в них спільне і відмінне; використовувати різні способи обстеження, раціональні прийоми порівняння, набуті у процесі взаємодії з дорослими і однолітками; доцільно, усвідомлено використовувати елементарні математичні знання в знайомих та нових пізнавальних ситуаціях; знаходити різні варіанти розв'язання логіко-математичних завдань; аналізувати, узагальнювати, класифікувати, групувати предмети, об'єкти за ознаками форми, величини, кількості, кольору, здійснювати серіацію, елементарне кодування властивостей та якостей предметів, об'єктів за допомогою символічних позначень; робити висновки та узагальнення, самостійно виправляти помилки, оцінювати результати власної роботи, наполегливо досягати кінцевої мети у розв'язанні логіко-математичних, пошуково-дослідницьких завдань.</p>
--	---

Участь батьків

Підтримка батьками процесу формування сенсорно-пізнавального простору, предметно-практичних дій дитини може відбуватися шляхом:

розвитку предметно-практичних та технологічних навичок:

- забезпечення дитини необхідними матеріалами (конструкторами, папером, природним матеріалом, залишковим і допоміжним матеріалами) для самостійної творчої діяльності, настільно-друкованими іграми;
- обговорення з дитиною призначення предметів та їх безпечного застосування;
- розмов та бесід з дитиною про властивості та призначення предметів;
- залучення до виконання доручень вдома (скласти іграшки, полоти квіти тощо);
- залучення дитини до рукоділля (handmade) з різними матеріалами з метою удосконалення навколишнього життєвого простору;

розвитку сенсорно-пізнавальних, логіко-математичних та дослідницьких навичок дитини:

- використання у взаємодії з дитиною різноманітних інтелектуальних ігор (лабіринти, конструктори, кубики, мозаїки, ЛЕГО) іграшками, книжками пізнавального змісту (дитячі енциклопедії, художні твори, словники);
- спільне розв'язання вправ, ігор, завдань, запитань математичного змісту під час прогулянок і спостережень у природі, пізнавальних розмов та бесід з дитиною;
- організація та планування часу для спільних сімейних справ, життєдіяльності родини у вихідні / святкові дні: проведення спільних ігор і розваг, вікторин логіко-математичного змісту;

- проведення елементарних дослідів та експериментів з матеріалами та речовинами із залученням дитини до коментування процесу дослідження та до спільного аналізу його результатів.

Освітній напрям «Дитина в природному довкіллі»

Назва компетентності	Результати навчання дитини
Природничо-екологічна компетентність	<p>Емоційно-ціннісне ставлення:</p> <p>Виявляє інтерес до пізнання природи рідного краю, близького оточення, своєї держави України, цікавиться об'єктами і явищами планети Земля і видимих об'єктів Космосу. Емоційно реагує на природне довкілля; демонструє повагу до різних форм життя; позитивно реагує на ситуації взаємодії з різними об'єктами природи.</p> <p>Виявляє інтерес і готовність до діяльності, що забезпечує пізнання природи і формування навичок доцільної поведінки.</p> <p>Сформованість знань:</p> <p>Має загальні уявлення про природу планети Земля і Всесвіту; розуміє, що Земля є частиною Космосу, а всі його об'єкти (зорі, планети, комети, метеорити тощо) знаходяться дуже далеко; володіє елементарними уявленнями про дослідження Космосу людиною; знає, що на планеті Земля є неживі і живі об'єкти природи; усвідомлює зв'язки між рослинами і тваринами, їхні функції в природі; встановлює залежність об'єктів природи від екологічних факторів; розуміє особливості та умови розвитку рослин (фази розвитку, екологічні фактори, поживність ґрунту, догляд), існування тварин (стадії розвитку, залежність від середовища існування, реакції на сезонні зміни; усвідомлює поділ рослин і тварин на групи; знає, що є дикорослі і культурні рослини; дикі, свійські тварини; знає правила поведінки з ними; володіє знаннями про основні властивості неживих об'єктів природи (повітря, вода, пісок, глина, каміння), які може виявляти під час елементарних дослідів; усвідомлює значення назв-характеристик окремих властивостей об'єктів та фізичних явищ навколишнього світу (твердість, м'якість, сипучість, в'язкість, плавучість, розчинність; швидкість, напрямок тощо); володіє назвами штучних матеріалів, виготовлених людиною із природної сировини (метал, гума, тканина, пластик, папір тощо); знає ознаки пір року і явищ природи.</p> <p>Усвідомлює, що життя людини неможливе без природи; обізнана з позитивним і негативним впливом людини на природне довкілля, проблемами довкілля, насамперед змінами клімату, і необхідністю заощаджувати енергію, воду, сортувати сміття тощо у повсякденному житті і має первинні навички такої поведінки; свідомо використовує знання про природу в різних видах діяльності та життєвих ситуаціях; орієнтується в діяльності людини, спрямованій на збереження, відтворення й охорону природи.</p> <p>Навички:</p> <p>Дитина виявляє здатність спостерігати за природними об'єктами та явищами планети Земля та видимими об'єктами Космосу; спроможна класифікувати та групувати природні об'єкти рослинного й тваринного світу за характерними ознаками; здатна самостійно чи з незначною допомогою дорослого проводити нескладні досліди з пізнання властивостей об'єктів природи, спостерігати за явищами</p>

	<p>природи та помічати зміни у стані природи й погоди, оцінювати метеорологічні явища (температура повітря, вітер, опади тощо); здатна до адекватної поведінки на основі оцінки природних явищ та стану погоди.</p> <p>Здатна з допомогою дорослого вирощувати рослини, доглядати за домашніми улюбленцями та піклуватись про них; демонструє дотримання правил природодоцільної поведінки, навички бережливого ставлення до ресурсів; відгукується на пропозиції дорослого зберігати й покращувати природне довкілля чи надавати допомогу живим об'єктам природи.</p>
<p>Навички, орієнтовані на сталий розвиток</p>	<p>Емоційно-ціннісне ставлення:</p> <p>Дитина мотивована на цінності сталого розвитку (дружні стосунки між людьми, раціональне використання природних ресурсів тощо). Виявляє небайдужість до природоохоронної діяльності дорослих, бажання брати участь у проведенні заходів, спрямованих на підтримку цінностей сталого розвитку. Виявляє дружнє ставлення до близьких і знайомих, що проявляється у дотриманні мовленнєвого етикету, наданні допомоги тим, хто її потребує, тощо.</p> <p>Сформованість знань:</p> <p>Має початкові уявлення про дії та поведінку, орієнтовані на сталий розвиток, в екологічній, економічній та соціальній сферах повсякденного життя; знає про необхідність зменшення марних витрат сировини й кількості відходів. Знає і називає різні формули звернення, вітання, подяки і вміє обирати одну з них у залежності від ситуації спілкування. Співвідносить жести з добрими словами.</p> <p>Навички:</p> <p>Може пояснити на елементарному рівні необхідність сталого способу власного життя, свідомо обирає дії, спрямовані на зміцнення власного здоров'я, виявляє відчуття особистої причетності до збереження ресурсів планети і власної країни. Здатна пояснити, чому потрібно економно витрачати воду, папір, електроенергію, як це пов'язано зі збереженням лісових, водних запасів планети, клімату; демонструє навички розумного споживання енергії, паперу та води. Здатна не лише усвідомлювати важливість правил у суспільному житті, смисл конкретного правила, а й уміти пояснити іншому, чому варто вчиняти так, а не інакше. Володіє і доречно вживає слова із широкої палітри мовних формул, необхідних для обслуговування різних ситуацій (вітальні слова, слова-звертання, прохання чи пропозиція допомоги, дякування, вибачення тощо); виявляє доброзичливе ставлення до людей, які її оточують, намагається підтримувати дружні стосунки з дітьми.</p>

Участь батьків

Залучення батьків у процес формування у дитини природничо-екологічної компетентності та навичок, орієнтованих на сталий розвиток, може полягати у:

- формуванні у дитини поняття про себе як про мешканця планети Земля, від якого також залежить життя всього живого;
- виявленні власної обізнаності та в ознайомленні дитини та інших членів родини з інформацією про те, як зберігають природні ресурси та дбають про довкілля в нашій країні та інших країнах світу;
- наданні дитині власного прикладу відповідальної, розумної і виваженої поведінки щодо збереження ресурсів у повсякденному житті родини та розв'язання екологічних проблем власної громади;

- активної власної участі та участі дитини в акціях, спрямованих на благоустрій території та збереження довкілля у власній громаді чи місцевості: висаджування рослин, звільнення території від засмічення, підтримуванні чистоти вулиць і власного приміщення;
- формованні у різний спосіб уявлень про екологічні проблеми свого міста.

Освітній напрям «Гра дитини»

Назва компетентності	ОСВІТНІЙ НАПРЯМ
Ігрова компетентність	<p>Емоційно-ціннісне ставлення: Виявляє стійкий інтерес та захоплення ігровою діяльністю, зацікавленість до реальних та уявлених ігрових подій, ігрового перевтілення та створення ігрових задумів, ситуацій, сюжетів та ігрових ролей. Мотивована на цінності групової солідарності у грі (людяність, відповідальність, справедливість, самовладання, дружність, позитивне спілкування, терпимість). Відповідально ставиться до вибору та виконання ігрової ролі; відтворює свої життєві враження у рольовій грі, використовуючи виразні засоби; виявляє повагу до думки іншого, емоційно реагує на зміни у правилах гри, демонструє інтерес до ігор інших дітей.</p> <p>Сформованість знань: Має уявлення про різні види ігрової діяльності, види та назви ігор, у які можна пограти; знає дії у творчих іграх та в іграх з правилами; вміє залучати та приймати партнерів до спільної гри; обирає безпечне місце та атрибути для гри; знає зміст сюжетно-рольових, конструкторсько-будівельних, дидактичних, словесних, настільно-друкованих, рухливих зі співом і діалогом, режисерських, театралізованих, українських народних іграх; демонструє сформованість рольових способів поведінки; свідомо використовує норми та етикет спілкування в іграх; розуміє, як використовувати предметно-ігрове середовище для гри; знає ігри та іграшки в садочку та вдома, використовує їх у самостійних іграх; втілює свої життєві враження; встановлює причини та наслідки вдалої та невдалої гри; усвідомлює себе активним учасником ігрової діяльності.</p> <p>Навички: Ініціює організацію ігор з іншими дітьми за власним вибором. Самостійно обирає тему для гри, моделює явища реального життя, розвиває сюжет на основі досвіду та знань, прикладах дорослих, з літературних творів і казок, дотримується правил рольової взаємодії (узгодження, рівності, управління тощо). Разом з іншими дітьми облаштовує ігрове середовище та самостійно чи з незначною допомогою розподіляє ролі. Дотримується правил гри до її закінчення та стежить, щоб усі учасники їх виконували.</p> <p>Уміє підпорядковувати власні дії ігровим задумам, приймати пропозиції інших дітей та узгоджувати їх з усіма учасниками ігрового процесу, використовувати в іграх різні іграшки відповідно до її змісту або предмети-замінники; конструювати ігрове поле за допомогою різних предметів та матеріалів згідно з темою.</p> <p>Уміє налагоджувати партнерські стосунки завдяки діалогічному спілкуванню на основі ігрового задуму, рольової взаємодії або особистих уподобань, проявляє товарищівість, толерантність, зважає на думку інших, стримує агресивні прояви, конструктивно розв'язує конфлікти, радіє спільному успіху, дотримується норм та етикету</p>

	<p>спілкування, висловлює у делікатній формі своє непогодження з пропозиціями ровесника, його діями із розподілу ролей, іграшок, обов'язків.</p> <p>Для реалізації ролі широко використовує різні засоби виразності (емоційно-виразні рухи, міміка, пантоміміка, тембр голосу, рольове мовлення), ділиться з дорослими та однолітками враженнями після гри.</p> <p>Адекватно оцінює результати власних дій та дій товаришів по команді, виявляє взаємну прихильність, надає перевагу грі як провідній діяльності; використовує власний досвід для створення ігор; здатна гратися сама та з однолітками, виявляє вміння залучити до гри партнерів; намагається творчо розвивати сюжет або придумувати ігри.</p>
--	--

Участь батьків

Підтримка батьками процесу формування ігрової компетентності дитини відбувається шляхом визнання самоцінності вільної гри, що потребує:

- забезпечення дитини відповідними до віку іграшками та предметами, пояснення за необхідності про призначення іграшок та правил їх безпечного застосування;
- виявлення батьками поваги до гри як провідного виду діяльності дитини, емоційної, позитивної реакції на самостійні ігри дітей;
- прояву щирого інтересу до ігор дитини в садочку й урахуванні її ігрових інтересів у домашніх умовах;
- організації спільної з дитиною гри, придумування нових ігор з іграшками;
- підтримки бажання дитини грати з іншими дітьми, створення ситуацій для ігор у колі інших дітей, спонукання дитини до обговорення ігрових вражень;
- збагачення емоційної сфери дитини враженнями від театральних, літературних творів з подальшим відображенням їх у грі;
- підтримки традиції радитися з дитиною про придбання нових іграшок.

Освітній напрям «Дитина в соціумі»

Назва компетентності	Результати навчання дитини
Соціально-громадянська компетентність	<p>Емоційно-ціннісне ставлення:</p> <p>Демонструє інтерес до загальнолюдських цінностей (здоров'я, сім'я, повага і любов до батьків, роду, держави, Батьківщини, дружба, мир, доброта тощо), громадянських цінностей (обов'язки перед іншими людьми, повага прав, честі та гідності інших людей), цінностей спілкування, діяльності. Проявляє особистісні якості (самостійність, відповідальність, працелюбність, лідерство, людяність, спостережливість, справедливість, ініціативність, активність, креативність та інші) у взаємодії з іншими людьми. Виявляє зацікавленість до спілкування із знайомими дорослими, однолітками, молодшими та старшими за себе дітьми; проявляє обачливість до незнайомих людей. Демонструє інтерес до національних культурних цінностей свого народу та інших культур. Виявляє зацікавленість культурою українського народу, його історичним минулим, мовою, звичаями, традиціями. Емоційно реагує на власну участь та участь інших у різних видах діяльності: вміє співпереживати та співчувати, оптимістично ставитися до труднощів та визначати шляхи їх подолання. Виявляє почуття власної гідності як представника українського народу та громадянина; демонструє дружнє та неупереджене ставлення до дітей з особливими освітніми потребами. Демонструє відповідальність за свої вчинки.</p>

Сформованість знань:

Має уявлення про місце кожної людини в соціальному середовищі; уявлення про себе як члена громади, суспільства; уявлення про свою сім'ю, родину, рід, рідну домівку, заклад дошкільної освіти, Батьківщину; знає і розповідає про державні та національні символи України, звичаї, традиції сім'ї та українського народу. Усвідомлює свою роль (у сім'ї, групі однолітків, місцевій громаді). Знає, що прізвище вказує на належність дитини до свого роду, родини, а ім'я — на її індивідуальність та неповторність, знає про окремі традиції і звичаї попередніх поколінь. Усвідомлює необхідність дотримання соціальних норм моралі й виявляє повагу до прав і свобод людини. Розуміє переваги розв'язання конфліктів, суперечок мирним шляхом. Демонструє відкритість до спілкування та взаємодії з представниками різних національностей і культур.

Навички:

Ідентифікує себе та діє відповідно до соціальної ролі: донька / син, брат / сестра, онука / онук, друг / подруга тощо; демонструє елементарні навички емоційної саморегуляції, виражає почуття за допомогою слів, міміки, жестів; пояснює причину своїх емоцій, усвідомлює те, що інші люди переживають різні емоційні стани, їм буває радісно, боляче, образливо тощо. Звертається по допомогу до однолітків та знайомих та/або надає їй, вміє отримувати задоволення від надання допомоги іншим. Дотримується соціальних правил та норм поведінки, домовленостей у щоденній життєдіяльності; бере участь у визначенні та прийнятті правил співжиття в родині, групі закладу дошкільної освіти, колі друзів. Уміє порозумітися, домовитися з іншими в конфліктних ситуаціях, вживає у спілкуванні з дорослими й однолітками ввічливі слова. Пропонує ідеї для гри, долучається до різних видів діяльності, бере участь у прийнятті рішень щодо особистих питань та життя колективу. На рівні можливостей дошкільного віку визнає цінності демократії (готовність брати на себе відповідальність, вміння висловлювати власну думку та приймати думку іншого, вміння розв'язувати конфлікти шляхом діалогу; вміння слухати й спостерігати).

Участь батьків

Підтримка батьками процесу формування соціально-громадянської компетентності може відбуватися шляхом:

- реалізації в родині принципів демократії, що ґрунтуються на повазі до особистості дитини та її прав;
- створення умов для вибудовування міжособистісної, продуктивної і толерантної дитячо-батьківської взаємодії;
- розмов про права дитини, моделювання відповідної поведінки та висловлювання особистих поглядів і думок задля набуття соціального досвіду;
- залучення дитини відповідно до її вікових можливостей до участі в житті сім'ї / родини, закладу дошкільної освіти, громади в різних формах дозвілля, спільних подорожей, прогулянок тощо;
- залучення дитини до спостереження за об'єктами соціального довкілля у повсякденному житті та у процесі ігор, прогулянок, екскурсій, дозвілля, соціальних і благодійних акцій, проектів тощо;
- розповідання дитині про важливі події в житті сім'ї / родини, міста, громади;

- обговорення різних прикладів і моделей поведінки, зокрема з власного досвіду про взаємини з іншими людьми, про повсякденну діяльність та значущі події, у яких доведеться брати участь дитині;
- заохочення дитини до спілкування й участі в спільних справах, наприклад, пошук інформації, відповідей на запитання, врахування дитячих інтересів та побажань у плануванні родинного дозвілля; надання дитині права вибору способів діяльності, дій, висловлювання власної думки тощо;
- моделювання життєвих ситуацій для формування готовності дитини до посильної участі в демократичних процесах, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві.

Освітній напрям «Мовлення дитини»

Назва компетентності	Результати навчання дитини
Мовленнєва компетентність	<p>Емоційно-ціннісне ставлення: Виявляє любов до рідної мови, повагу до державної мови, мов представників національних меншин України, мов міжнародного спілкування. Незалежно від національної належності дитина, як громадянин України, виявляє інтерес та позитивне ставлення до української мови як державної, прагнення до вільного спілкування з іншими дітьми і дорослими українською мовою. Виявляє інтерес до оволодіння надбаннями української культури в її етнічному різноманітті, а також відповідними до віку зразками світової культури. Отримує задоволення від відчуття краси української мови. Коректно виявляє власне емоційне ставлення до предмета розмови і співрозмовника та корегує його залежно від ситуації спілкування.</p> <p>Сформованість знань: Розуміє, що в Україні українська мова є державною; усвідомлює звуковий склад рідної мови, спираючись на розвинений фонематичний слух і мовленнєве дихання. Має збалансований запас слів із різних освітніх напрямів, що дає змогу добирати найбільш точні слова відповідно до ситуації мовлення; знає і називає ознаки, якості, властивості предметів, явища, події. У словнику наявні слова всіх частин мови, різного типу творення, слова різної складності, синоніми, антоніми, епітети, метафори, багатозначні слова; фразеологічні звороти; знає прислів'я, і приказки, утішки, загадки, скоромовки, форми звертання до дорослих і дітей. Має елементарні знання норм культури мовлення (привітання, прохання, вибачення, подяка, комплімент тощо).</p> <p>Навички: Ефективно спілкується рідною мовою, свідомо намагається говорити виразно і правильно, чітко промовляючи звуки і слова відповідно до орфоепічних норм української мови; регулює дихання і темп у процесі мовлення; володіє силою, висотою, тембром голосу, володіє вербальними і невербальними засобами виразності. Виявляє навички звукового аналізу простих слів. Вживає всі частини мови, граматичні категорії, різні за складністю типи речень; володіє елементарними навичками корекції та самокорекції мовлення; узгоджує слова у словосполученнях і реченнях згідно з мовними нормами (рід, число, відмінок, дієвідміна, клична форма тощо). Ініціює і підтримує розпочату розмову в різних ситуаціях спілкування, відповідає на запитання співрозмовника і звертається із запитаннями, орієнтується в ситуації спілкування, вживає відповідні мовні і немовні засоби для</p>

	<p>вирішення комунікативних завдань; дотримується правил мовленнєвої поведінки та мовленнєвого етикету. Складає різні види розповідей: описові, сюжетні, творчі (розповіді-повідомлення, роздуми, пояснення, етюди), переказує художні тексти, складає за планом вихователя і самостійно казки і різні види творчих розповідей; розповідає про події із власного життя, за змістом картини, художніх творів, на запропоновану тему, за ігровою та уявлюваною ситуаціями, за результатами спостережень та власної діяльності; самостійно розповідає знайомі казки, переказує зміст художніх творів, користується пояснювальним мовленням (пояснити хід наступної гри, майбутній сюжет малюнка, аплікації, виробу); планує, пояснює і регулює свої дії; імпровізує, розмірковує про предмети, явища, події, друзів; робить елементарні узагальнення, висновки; висловлює зв'язні самостійні оцінні судження стосовно різних явищ, подій, поведінки людей, героїв художніх творів. Виявляє здатність до словесної творчості у різних видах мовленнєвої діяльності.</p>
<p>Комунікативна компетентність</p>	<p>Емоційно-ціннісне ставлення: Виявляє інтерес до активного спілкування з іншими людьми; у різних повсякденних ситуаціях, і при безпосередньому контакті, і в телефонній розмові або спілкуванні в інтернеті. Цінує гарні стосунки з рідними, знайомими, друзями, тому намагається не конфліктувати, враховувати інтерес інших, узгоджувати з ними свої дії, діяти разом, злагоджено.</p> <p>Сформованість знань: Знає і володіє етикетними комунікативними формулами (привітання, звертання, прохання, висловлення подяки, вибачення тощо); різні форми мовленнєвих висловлювань відповідно до ситуацій. Має початкові уявлення про способи, переваги і недоліки цифрової комунікації.</p> <p>Навички: Вільно й невимушено вступає в розмову з дітьми і дорослими, використовуючи різні форми звертання та репліки; виявляє ініціативу в спілкуванні, будує різні типи діалогу між двома-чотирма дітьми; виявляє здатність домовлятися («Нумо так...»), звертатися по допомогу («Допоможіть мені, будь ласка»), пропонувати допомогу («Я можу вам допомогти»); використовує різні вербальні та невербальні засоби для привітання, висловлення подяки тощо; володіє різними формами мовленнєвих висловлювань (питання, зустрічне питання, згода, уточнення, заперечення, сумнів, прохання, вимога, ігрова вимога, дозвіл, порада, відмова, спонукання, задоволення, здивування, вдячність, жаль, невдоволення, вдячність, пояснення, міркування, доказ та ін.) відповідно до різних ситуацій спілкування з дорослими та однолітками. Може проаналізувати та пояснити причини виникнення суперечливих чи конфліктних ситуацій, виявляє суперечності (невідповідності) та аргументи «за» і «проти», висуває версії можливого розгортання подій («Що б сталося, якби...?», «Слід вчинити так..., тому що...» та ін). Бере участь у перемовинах. Тримається в діалозі невимушено, розмовляє тактовно.</p>
<p>Художньо-мовленнєва компетентність</p>	<p>Емоційно-ціннісне ставлення: Інтерес до художнього слова, друкованої чи електронної книжки. Виявляє бажання висловлювати свої почуття в образному мовленні, активне зацікавлене ставлення до мовленнєвої творчої діяльності, як організованої, так і ініціативної, у різних її формах. Охоче відтворює</p>

	<p>враження від літературних творів різними засобами художньо-мовленнєвої діяльності. Виявляє бажання користуватися книжками як джерелами інформації та задоволення. Виявляє інтерес та задоволення від участі в розігруванні щедривок, колядок, закличок, у сюжетно-рольових іграх за мотивами літературних творів, промовляння текстів народних ігор.</p> <p>Сформованість знань:</p> <p>Знає і називає не менше трьох-чотирьох імен письменників і поетів, не менше 8-10 літературних або фольклорних творів. Може пояснити особливості основних літературних і фольклорних жанрів. Усвідомлює і може пояснити значення образних слів (порівняння, епітети), доцільність їх вживання в поетичному тексті та прозі.</p> <p>Навички:</p> <p>Підтримує бесіду про зміст, ідею, характери та вчинки героїв твору, відповідає на запитання дорослого, висловлює свої враження, переживання, оцінно-етичні судження стосовно персонажів, співвідносить оцінки літературних героїв з власною поведінкою, реальними подіями; переповідає відомі казки, оповідання; усвідомлює та пояснює зміст прислів'їв, приказок, доречно використовує їх у мовленні; відгадує описові загадки; інтонаційно передає різні почуття при виконанні літературних творів; відтворює в мовленні образні вислови з художнього тексту; чітко промовляє скоромовки, чистомовки, прислів'я та приказки; бере участь у мовних іграх. На основі засвоєного зразка складає невеличкі розповіді, казкові історії за змістом скоромовок, прислів'їв, власні описові та порівняльні загадки, лічилки, колисанки; придумує іншу кінцівку літературного твору, доповнює текст казки, оповідання додатковими епізодами.</p>
--	--

Участь батьків

Підтримка батьками процесу формування мовлення дитини може відбуватися шляхом:

розвитку мовленнєвих навичок дитини:

- дотримання у розмовах з дитиною правил літературної мови, своєчасного виправлення мовлення дитини;
- привертання уваги дітей до звукового складу рідної мови, регулярного залучення дітей до ігор на визначення місця звука в слові;
- розмов з дитиною, спонукання її до запитань, пояснення незнайомих дітям слів;
- використання різних життєвих ситуацій для спонукання дитини до опису предметів й об'єктів, розповідання про різні події, переказування змісту мультфільмів і прочитаних книжок;
- створення ситуацій (у магазині, у поліклініці, на дитячому майданчику тощо), які б забезпечили вправлення дитини у зверненні до дорослого чи дитини із запитанням чи пропозицією;
- організації пізнавальних бесід з дитиною як рівноправним співрозмовником, що передбачає спонукання її до висловлення своєї думки, допомогу в розмірковуванні, аргументуванні, доведенні справедливості своїх припущень;
- привчання дитини до планування власних дій, чіткого промовляння послідовності кроків до реалізації задуманого; до аналізу одержаного результату та шляхів досягнення задуманого;

розвитку комунікативних навичок дитини:

- нагадування дитині про необхідність дружнього спілкування (привітання, прохання про допомогу, пропонування допомоги чи підтримки, висловлення подяки), демонстрації власного позитивного прикладу такої поведінки;
- демонстрації їй способів комунікації за допомогою гаджетів, обговорення їхніх переваг і недоліків порівняно з живим спілкуванням;

- надання можливості дитині брати участь у розмові з близькими чи знайомими по телефону, допомоги в засвоєнні базових мовних формул телефонної розмови;
- вправління дитини у вживанні етикетних комунікативних формул з різними категоріями людей (діти / дорослі, знайомі / незнайомі, різних за статусом) у різних життєвих ситуаціях;
- обговорення з дитиною конфліктної ситуації, що трапилась, того, як можна було б їй запобігти, полегшити, якщо б побудувати суперечливий діалог по-іншому;

розвитку художньо-мовленнєвих навичок дитини:

- виявлення батьками ціннісного ставлення до книжки як до джерела пізнання;
- облаштування книжкового куточка, полички, спільного придбання книжок;
- підтримки бажання дитини збагачувати свій літературний досвід, розповіді про свої улюблені книжки, пригадування того, які з книжок були вашими друзями в дитинстві;
- запровадження ритуалу щоденного читання книжки з подальшим обговоренням особливостей характеру та поведінки різних персонажів; проведення паралелей книжкової історії з реальним життям дитини;
- запрошення дитини виразно декламувати улюблені вірші на родинних зібраннях, народних святах;
- влаштування літературно-мовленнєвих ігор із загадуванням-відгадуванням загадок, складанням інших кінцівок до знайомих текстів, ігор за змістом літературних творів.

Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва»

Назва компетентності	Результати навчання дитини
Мистецько-творча компетентність	<p>Емоційно-ціннісне ставлення: Емоційно відгукується на прояви краси в довкіллі, побуті та творах мистецтва, виявляє ціннісне ставлення до творчості художників, музикантів, співаків, танцівників, письменників.</p> <p>Виявляє інтерес до мистецької діяльності (художньо-продуктивної, музичної, театралізованої). Позитивно відгукується на пропозиції включення в різні види мистецько-творчої діяльності (малювання, ліплення, аплікація; слухання музики, співи, музична гра, музично-ритмічні рухи, гра на дитячих музичних інструментах; театралізація малих літературних творів, розігрування спектаклю). Отримує задоволення від мистецької діяльності.</p> <p>Сформованість знань: Має елементарні уявлення про види мистецтва (художньо-продуктивне, музичне, театральне). Розуміє мистецтво як результат творчої діяльності митців, виконавців. Виявляє інтерес до творів різних видів мистецтва, впізнає відомі твори, проявляє до них особисте ставлення, висловлює враження від мистецтва, інтерпретує твори.</p> <p>Сприймає та емоційно реагує на художній образ, елементарно аналізує засоби художньої виразності у творах мистецтва різних видів і жанрів. Virізняє специфіку образу мистецтва художньо-продуктивного, декоративно-ужиткового, музичного, танцювального, театального.</p> <p>Розуміє призначення зображувальних матеріалів, театального реквізиту, атрибутів для образотворчої, театралізованої, музичної діяльності; здатна до реалізації творчого задуму за їх допомогою. Має уявлення про музичну гру, пісню, хоровод, танець, інструментальну музику. Розуміє зміст і колективний характер театальної вистави, знає різні види театру (ляльковий, тіньовий, настільний тощо).</p> <p>Навички: Пов'язує яскравість образу, зміст твору з кольорами, композицією,</p>

	<p>формою; звуками, ритмами, динамікою, темпом, рухами; мімікою, жестами, римами, монологами, діалогами. Здатна розрізнити основні жанри живопису (портрет, пейзаж, натюрморт, казковий, анімалістичний), музики (вокальні, інструментальні), вистави різних театрів (ляльковий, музичний). Знаходить просту аналогію між життям і змістом твору, використовує здатність споглядати і услуховуватися в довкілля для бачення краси у побуті та мистецтві, набувати художньо-продуктивного досвіду мистецької діяльності.</p> <p>Володіє доступними техніками та відображає ними життєві враження та почуття. Виявляє вміння використовувати техніки художньо-продуктивної та декоративно-ужиткової діяльності, експериментує з зображувальними матеріалами, створює художні образи.</p> <p>Має найпростіші навички виконавської культури (декламує, передає рухами характерні ознаки персонажу) та культури глядача (володіє елементарною культурою поведіння під час свят, концертів в освітніх та мистецьких закладах). Має домірні вікові навички співу, слухання музики, музично-ритмічних рухів, гри на дитячих музичних інструментах. Виявляє музикальність, уміння передавати настрій, емоції, почуття в музично-руховій і пісенній творчості, музикуванні та музичній грі. Виявляє навички образного мовлення, акторські здібності.</p> <p>Запам'ятовує сюжетну послідовність вистави, своєчасно включається в театралізовані дії. Ідентифікує почуття та вчинки персонажів із власними. Використовує побутові речі як атрибути театралізованої діяльності. Співпрацює з дітьми й дорослими заради спільного успіху під час мистецької діяльності — художньо-продуктивної, музичної, театралізованої, розваг, свят. Відгукується на пропозиції щодо оздоблення інтер'єру (на свята), долучається до дорослих під час декорування приміщення. Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви у побуті (доцільність вибору одягу до ситуації, культура прийому їжі, сну, відпочинку та праці, культура поведінки й дотримання елементарних правил етикету під час святкувань). Демонструє за власним бажанням досвід мистецьких дій у самостійній художній діяльності. Виявляє елементарні навички рефлексії — обмірковує з іншими свій мистецький досвід, враження, ставлення до мистецької діяльності.</p>
--	---

Участь батьків

Підтримка батьками процесу формування мистецько-творчих навичок дитини може відбуватися шляхом:

- заохочення бажання дитини займатися мистецькими видами діяльності;
- спостережень, позитивної оцінки та підтримки мистецьких вподобань дитини;
- схвалення вільного самовираження дитини в самостійній художній діяльності;
- ігор в акторів, ляльководів, оповідачів, ведучого і учасників концерту;
- участі в експериментуванні з різними зображувальними матеріалами, звуками, рухами, словами;
- слухання з дитиною дитячого пісенного репертуару, інструментальної музики, виконання колискових;
- заохочення дитини до словотворчості, римування, виявлення акторських здібностей;
- позитивної реакції на дитячі малюнки, вироби, співи, музично-ритмічні рухи, фрагменти театралізації, створення портфоліо творчих робіт;

- долучення до спільного перегляду мультфільмів з красивою народною і сучасною музикою, яскравими дитячими образами, підспівування, відтворення персонажів у пластиці, малюнку, сценках;
- влаштування сімейних свят, розваг з використанням мистецьких видів діяльності;
- відвідування з дитиною, зокрема й онлайн, театрів, виставок, музеїв, галерей, концертів;
- активної участі у мистецьких проєктах, святах, розвагах, конкурсах, майстер-класах, інших формах мистецької діяльності, що організовує заклад дошкільної освіти;
- створення умов для виявлення мистецької компетентності у житті й побуті (уміння одягатися зі смаком, створювати затишок у приміщенні, надавати зіпсованим речам друге життя, декорувати, виявляти здатність до оздоблювання кулінарних виробів).

ВАРІАТИВНИЙ СКЛАДНИК ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Освітній напрям «Особистість дитини. Спортивні ігри» (шахи, футбол, баскетбол та інші відповідно до інтересів дітей та/або батьків вихованців або осіб, які їх замінюють)

Назва компетентності	Результати навчання дитини
Спортивно-ігрова компетентність	<p>ШАХИ</p> <p>Емоційно-ціннісне ставлення: виявляє стійкий інтерес до гри в шахи. Демонструє позитивне ставлення до успіхів інших дітей, виявляє повагу і толерантність до партнера по грі.</p> <p>Сформованість знань: має уявлення про історію виникнення шахів. Знає основні правила гри, шахові терміни, назви шахових фігур. Володіє основними способами вирішення простих (елементарних) шахових задач, комбінацій.</p> <p>Навички: орієнтується на шаховій дошці, правильно розташовує шахову дошку між партнерами, безпомилково виставляє фігури перед грою. Виявляє вміння грати кожною фігурою окремо і в сукупності з іншими фігурами згідно з правилами гри. Здатна планувати свої ігрові дії, обмірковувати їх, будувати логічні ланцюжки, знаходити правильну відповідь під час гри.</p> <p>Виявляє творчі здібності, цілеспрямованість, зібраність, самостійність, посидючість, гнучкість і логічність мислення, винахідливість, терпіння, повагу і толерантність до партнера. Здатна об'єктивно оцінювати власні ігрові можливості. Демонструє вміння спокійно реагувати на свої невдачі в грі, прагнення самостійно діяти та досягати успіхів.</p> <p>ФУТБОЛ</p> <p>Емоційно-ціннісне ставлення: виявляє стійкий інтерес до спортивної гри з м'ячем — футболу. Виявляє позитивне ставлення до атрибутів гри (форма футболіста, ворота, розмітка поля тощо). Має сформоване позитивне емоційне ставлення до участі в спортивних розвагах, змаганнях з однолітками, діях у команді.</p> <p>Сформованість знань: демонструє загальне уявлення про історію футболу, знає про відомих вітчизняних футболістів, команди. Може назвати основні елементи та атрибути гри. Ознайомена з правильним розташуванням гравців на футбольному полі. Має уявлення про тренувальний процес. Знає основні правила гри у футбол.</p> <p>Навички: виявляє сформованість навичок у діях з м'ячем: володіє прийомами ведення, передачі м'яча, ударами по м'ячу, зупинки м'яча, діями воротаря. Демонструє уміння грати у футбол командами за</p>

	<p>спрощеними правилами.</p> <p>Дотримується техніки безпеки під час гри у футбол. Виявляє вміння групових дій, узгодження рухових дій із гравцями власної команди та команди супротивників, спрямовані на перемогу.</p> <p>Уміє застосовувати в самостійній руховій діяльності набуті навички гри у футбол.</p> <p>БАСКЕТБОЛ</p> <p>Емоційно-ціннісне ставлення: виявляє інтерес до гри в баскетбол. Мотивована на цінності спортивно-ігрової діяльності. Має пізнавальну потребу в поглибленні уявлень про різні спортивні ігри. Виявляє повагу до учасників гри, судді, вболівальників. Цінує внесок кожного учасника команди у спільний результат гри. Позитивно емоційно реагує на перемогу своєї команди, емоційно адекватно реагує на програш як результат спільної гри. Демонструє спрямованість на отримання найкращого результату. Демонструє інтерес до вдосконалення техніко-тактичних навичок, що складають основу гри в баскетбол.</p> <p>Визначає ціннісну перевагу у виборі чесних способів отримання переваги на ігровому полі та загальної перемоги.</p> <p>Сформованість знань: має уявлення про баскетбол як один із видів командної гри з м'ячем.</p> <p>Демонструє сформованість основних понять, які використовуються в грі баскетбол. Усвідомлено використовує набуті рухові уміння та навички підвищення ефективності ігрових дій. Встановлює залежність між використаними способами вирішення простих тактичних комбінацій і отриманим результатом у грі. Володіє навичками командної гри, виявляє толерантне ставлення до гравців. Обізнана з основними правилами гри.</p> <p>Має елементарні уявлення про спортивну поведінку в баскетболі.</p> <p>Навички: демонструє навички володіння технічними прийомами (від рухів без м'яча до рухів з м'ячем, від вправ, стоячи на місці, до вправ у русі, від простих одиночних рухів до складних комбінованих, від рухів ритмічних повільних до неритмічних швидких). Має розвинуті навички зорового орієнтування. Дотримується правил чесної гри, проявляє відповідальність у їх дотриманні. Уміє самостійно грати в баскетбол, об'єднуватися в команди, розподіляти ролі.</p> <p>Проявляє лідерські навички, уміння об'єктивно оцінювати свої дії в грі та партнерів по грі, спрямована до навичок чесної спортивної поведінки.</p>
--	---

Участь батьків

Підтримка батьками процесу формування спортивно-ігрової компетентності дитини засобами спортивних ігор може відбуватися шляхом:

- залучення дитини за бажанням до спортивного гуртка для активізації спортивно-ігрової діяльності дітей;
- підтримки позитивного ставлення дитини до спортивно-ігрової діяльності, прагнення грати в спортивну гру;
- ознайомлення дитини з доступним для них спортивними подіями, спільний перегляд спортивних ігор як професійних, так і аматорських команд;
- допомоги дитині в забезпеченні тренувального процесу, виховання відповідального ставлення до виконання занять, догляду за спортивною формою та інвентарем;
- спрямування дитини на участь у спортивних змаганнях на рівні закладу дошкільної освіти, району та міста.

Освітній напрям «Мовлення дитини. Основи грамоти»

Назва компетентності	Результати навчальної діяльності
Мовленнєва компетентність у площині оволодіння основами грамоти	<p>Емоційно-ціннісне ставлення: виявляє інтерес до друкованого тексту, бажання навчитися читати, складати, друкувати склади і слова. Мотивована оволодіти грамотою як важливою ознакою дорослої культурної людини.</p> <p>Сформованість знань й умінь: виявляє обізнаність з буквами як знаками передачі звуків на письмі. Знає звукові назви букв. Правильно вживає терміни «речення», «слово», «звук», «склад», «буква». Має поняття про склад як частину слова, утворену із одного чи кількох звуків, про складоутворювальну роль голосних звуків у словах. Усвідомлює залежність значення слова від порядку складів у ньому.</p> <p>Навички: виокремлює з мовленнєвого потоку речення, сприймає його як кілька пов'язаних змістом слів, що висловлюють завершену думку. Здатна здійснювати звуковий і складовий аналіз слів, самостійно складати звукові схеми слів відповідно до порядку й характеристики звуків у словах (голосний чи приголосний, твердий чи м'який приголосний); виокремлювати наголос у словах; складати речення, виділяти послідовність слів у реченні, складів та звуків у словах. Виявляє здатність ділити слова на склади з орієнтацією на голосні звуки, визначенні кількості та послідовності складів; записувати друкованими літерами своє ім'я і короткі прості слова. Демонструє готовність до письма: здатність координувати рухи очей і кисті руки та впевнено рухатися по площині, вздовж рядка під час виконання графічних завдань. Здатна розрізняти усне і писемне мовлення, розповідь і друкований текст.</p>

Участь батьків

Підтримка батьками процесу розвитку мовленнєвої компетентності дитини в оволодінні основами грамоти може відбуватися шляхом:

- підтримки інтересу дитини до друкованого слова через влаштування обміну записками, спонуканням дитини до читання друкованих слів і коротких фраз;
- звертання уваги дітей під час прогулянок до надписів і вивісок на магазинах, будівлях, транспорті; спонукання запам'ятовувати їх, впізнавати знайомі надписи, виокремлювати в них букви, промовляти злито;
- вправлення дитини у виконанні звукового аналізу слів, ініціювання гри з відгадуванням і добором слів на заданий звук у будь-якій ситуації;
- підтримки інтересу дитини до письма, друкування букв і слів, підтримкою її в цьому бажанні;
- вправлення дитини в читанні і писанні друкованими літерами свого імені, імені рідних та інших коротких простих слів; прочитуванні знайомих букв, слів на сторінках книжки під час читання;
- переконання дитини в перевагах уміння читати і писати як ключової до пізнання людиною таємниць світу.

Освітній напрям «Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність»

Назва компетентності	Результати навчальної діяльності
Прояв соціальної компетентності й навичок фінансової	<p>Емоційно-ціннісне ставлення: має інтерес до дослідження соціально-фінансових взаємозв'язків, виявляє інтерес до грошей. Мотивована на цінності відповідального (бережливого) ставлення до</p>

грамотності	<p>себе, до інших людей та природного оточення, цінує і захищає як матеріальні, так і нематеріальні цінності. Має пізнавальну потребу у використанні грошових коштів. Виявляє повагу до соціальних та природних ресурсів, емоційно реагує на нецільове використання природних ресурсів, демонструє інтерес до світу фінансів, визначає ціннісну перевагу у виборі заощаджувати над витрачанням тощо.</p> <p>Сформованість знань: має особистісне розуміння соціально-фінансових взаємозв'язків, має уявлення про планування бюджету в родині, демонструє сформованість уявлень про заощадження. Правильно називає та аналізує витрати, знає походження та назви грошових одиниць. Свідомо використовує доступні ресурси. Встановлює залежності між витратами та грошовими коштами, усвідомлює важливість ощадливості, практичності, дбайливості. Розуміє необхідність заощаджувати.</p> <p>Навички: здатна брати участь у плануванні бюджету родини, дотримується економічно доцільної поведінки, культури споживання доступних ресурсів, раціонально використовує кошти та виявляє вміння помірковано їх витратити. Може вибирати між витрачанням та заощадженням грошових коштів. Самостійно (у присутності або із незначною допомогою дорослого) робить невеликі покупки, вміє планувати власний бюджет.</p>
-------------	---

Участь батьків

Підтримка батьками процесу формування соціальної компетентності й навичок соціальної та фінансової грамотності у дитини може відбуватися шляхом:

- спонукання дитини до більшого самопізнання і впевненості у собі, власних можливостях;
- використання різних виховних дій з метою навчання дитини цінувати і захищати матеріальні та нематеріальні цінності, виховання заощадливості;
- залучення дітей до планування витрат, сімейного бюджетування як засобу формування свідомого і відповідального ставлення до фінансів;
- проведення розмов, бесід, спрямованих на розвиток дитячої соціальної і фінансової ініціативності та лідерських якостей.

IV. Моніторинг і оцінювання досягнень здобувачів освіти

Моніторинг і оцінювання досягнень здобувачів освіти здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку під час освітнього процесу.

Оцінювання стану сформованості відповідних компетентностей у дітей дошкільного віку відбувається відповідно до критеріїв, визначених програмою розвитку дитини «Українське дошкілля», Державним стандартом дошкільної освіти та іншими нормативно-методичними документами Міністерства освіти і науки України.

Об'єктивність і точність оцінки забезпечуються також такими **критеріями**:

- якість знань (міцність, повнота, узагальненість, системність, дієвість);
- сформованість компетентностей, способів діяльності (виконання за зразком, за аналогією);
- досвід у різних видах діяльності;
- досвід емоційно-ціннісного ставлення до природного і соціального довкілля, до інших людей, до самого себе.

Крім того, вихователі оцінюють рівень сформованості у дітей таких сфер:

- мотиваційна сфера (*наприклад*, виявляє ініціативність, інтерес, старанність, тощо);
- емоційно-вольова сфера (*наприклад*, виявляє самостійність, турботу, відчуття вдячності до інших тощо);

- когнітивна сфера (ставить запитання, висловлює думки, аргументує свої думки тощо);
- соціально-комунікативна сфера (виявляє доброзичливе ставлення до інших, дотримується правил поведінки та гри, співпрацює з іншими, прагне розв'язувати конфліктні ситуації мирно тощо).

Моніторинг та контроль за станом розвитку вихованців ЗДО педагоги спрямовують на пошук ефективних шляхів розвитку кожної дитини, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку.

У грудні-січні педагоги ЗДО проводять формувальне оцінювання. Мета: вивчити досягнення дітей; вчасно виявити проблеми й запобігти їх нашаруванню; відстежувати зміни у розвитку дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; аналізувати хід реалізації програмових завдань, проводити корегування завдань, методів і прийомів освітньої роботи відповідно до індивідуальних потреб дитини.

У травні педагоги проводять підсумкове оцінювання результатів сформованості компетентностей у дітей. Мета: співвіднесення досягнень дітей із очікуваними результатами, що визначені освітньою програмою та комплексною програмою розвитку дитини «Українське дошкілля»; визначення освітніх завдань для реалізації індивідуального підходу до дитини в процесі подальшого розвитку.

Об'єктами моніторингу в освітньому процесі є складники компетентностей.

Орієнтирами для здійснення формувального та підсумкового оцінювання досягнень старших дошкільників є визначені компетентності відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти.

На основі результатів вивчення педагоги формулюють індивідуальні результати досягнень дитини відповідно до рівнів В – високий, Д – достатній, С – середній, П – початковий.

Очікувані результати моніторингу педагоги використовують для:

- встановлення мети заняття, проведення індивідуальної роботи, різних видів діяльності дітей, дидактичних ігор, тощо;
- постійного спостереження за розвитком дитини¹ з боку вихователя, батьків;
- поточного, зокрема й формувального, оцінювання;
- підсумкового оцінювання під час переходу дитини до іншої вікової групи.

Спостереження за розвитком дітей та оцінювання розпочинається з перших днів відвідування дитиною ЗДО і триває постійно.

Вихователі кожної вікової групи самостійно обирають інструменти для проведення моніторингу з урахуванням особливостей своїх вихованців.

Види інструменту оцінки: закриті запитання, відкриті запитання, інтерв'ю, ігри, моделювання ситуацій, спостереження, тощо.

Творчі методи та такі, що стимулюють активність:

- портфоліо;
- плакати у вигляді символів або піктограм;
- тематичний колаж або альбом, виготовлений з ілюстрованих журналів, картки з тестами або ситуаціями для ігор;
- пам'ятка, лепбук, ментальні карти із вивченої теми;
- вірш, пісня, сценарій гри або вистави, які стосуються теми заняття.

Вихователі самостійно здійснюють розподіл занять за темами, розділами програми відповідно до перспективного тематичного планування на навчальний рік, обирають форми та методи освітньої роботи, що забезпечують досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених освітньою програмою, комплексною програмою розвитку дитини «українське дошкілля» та Державним стандартом дошкільної освіти.

¹ При цьому особливості індивідуального розвитку дитини можуть впливати на темп, внаслідок чого вона може досягати вказаних результатів раніше або пізніше від завершення зазначеного циклу чи рівня.

Під час планування та проведення освітнього процесу педагоги враховують умови воєнного стану, епідеміологічну обстановку, індивідуальні можливості та інтереси дітей.

Форми організації освітнього процесу.

Для досягнення визначеного рівня компетентностей в межах кожного освітнього напрямку та забезпечення індивідуального розвитку дітей, відповідно до їхніх потреб, можливостей та інтересів, у ЗДО застосовуються різноманітні форми організації освітнього процесу.

В освітньому процесі використовуються: тематичні пізнавальні, мистецькі проєкти, сюжетно-рольові, рухливі та дидактичні ігри, квести, драматизації, моделювання, вправи, екскурсії, тощо.

Вихователі самостійно визначають, які форми та методи освітньої роботи з дітьми використовувати в освітньому процесі. При цьому вони враховують конкретні умови роботи, попит батьків і потреби дітей.

Орієнтовний розподіл організованої навчально-пізнавальної діяльності (занять) для всіх вікових груп визначає загальний обсяг навчального навантаження на тиждень, забезпечує взаємозв'язки окремих освітніх напрямів, їх інтеграцію та логічну послідовність вивчення змісту комплексної програми розвитку дитини «Українське дошкілля».

Діти забезпечені необхідними наочними роздатковими та демонстраційними, навчально-дидактичними матеріалами. Педагоги в освітньому процесі використовують програми, методичні та навчально-методичні посібники, що мають грифи Міністерства освіти і науки України або схвалені для використання у закладах освіти відповідними предметними комісіями Науково-методичної ради з питань освіти МОН.

Відповідно до статті 54 Закону України «Про освіту» педагогічні працівники користуються правом на педагогічну ініціативу, розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання, а також іншими правами, що визначені у законодавстві України.